

УДК 65.012.32(477)

РОЛЬ РИЗИК-МЕНЕДЖЕРА В УПРАВЛІННІ ВЕНЧУРНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

С.С. Свірідова, к.е.н., доцент

Н.М. Гажева

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

Свірідова С.С., Гажева Н.М. Роль ризик-менеджера в управлінні венчурними інвестиціями.

Підприємницька діяльність тісно пов'язана з ризиками. Особливо великі ризики існують при вкладанні венчурного капіталу, так як результати господарської діяльності при венчурному інвестуванні приносять великий дохід або великі збитки. І тут на перше місце виступає спеціаліст з ризик-менеджменту.

Ключові слова: інвестиції, венчурні інвестиції, ризик-менеджер, управління ризиками

Свіридова С.С., Гажева Н.Н. Роль риск-менеджера в управлении венчурными инвестициями.

Предпринимательская деятельность тесно связана с рисками. Особенно большие риски существуют при вложении венчурного капитала, так как результаты хозяйственной деятельности при венчурном инвестировании приносят значительный доход или значительные убытки. И тут на первое место выступает специалист по риск-менеджменту.

Ключевые слова: инвестиции, венчурные инвестиции, риск-менеджер, управление рисками

Sviridova S.S., Gageva N.N. Role of risk manager in the management venture investments.

Entrepreneurial activity is closely related to risk management. Especially large risks are investing in venture capital since the operating results for venture capital investment to bring large income or great loss. And here in the first place is the specialist in risk management.

Keywords: investments, venture capital investments, risk manager, risk management

На сучасному етапі розвитку нашої країни підприємницька діяльність потребує інвестування для розвитку майже кожної галузі. Особливо ця проблема стосується розробки та впровадження інноваційних проектів. Повільними кроками відбувається формування та розвиток даної діяльності, тому необхідним є прискорення залучення коштів. При цьому існує ризик, як зі сторони, якій необхідні інвестиції, так і зі сторони інвестора. Ризик, інновації, інвестиції, особливо венчурні інвестиції – категорії, що не існують одна без іншої. Інноваційній та інвестиційній діяльності завжди притаманне таке явище, але ризики можна й необхідно зробити мінімальними і цим займаються спеціалісти по управлінню ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інноваційна діяльність в Україні – така сфера діяльності, яка не може існувати тільки завдяки власним коштам. Для її розвитку необхідним є залучення коштів, тобто існує потреба в інвестуванні. Тому ця проблема завжди залишатиметься актуальною для будь-яких галузей. Завдяки залученню коштів економіка як малого підприємства, так і країни в цілому набирає значних обертів. Тому сьогодні чимало публікацій та досліджень стосуються саме проблеми інвестування в підприємницьку діяльність та ризиків, що притаманні їй. До такого ряду авторів можна віднести: А. Поручник, С. Москвін, О. Лапко, У. Шарп, Ю. Павлючук, А. Козлов, В. Зянько, Т. Калінеску та ін. Однак питання венчурних інвестицій, інновацій та ризиків, пов'язаних з ними потребують подальших досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Інноваційна діяльність та інвестування, особливо венчурне інвестування не існують без ризику. Але ризиками можна керувати, ними можна управляти, їх можна зменшувати до мінімуму. Для цього існують спеціалісти по управлінню ризиками, ризик-менеджери. Невирішеним питанням залишається лиш те, що саме необхідно, щоб стати даним спеціалістом, які індивідуальні якості повинна мати ця особа і як їй треба вести себе в той чи іншій ситуації.

Метою дослідження є проаналізувати значення та розвиток венчурного інвестування в країні, визначити характерні ризики які виникають при

цьому. Обґрунтувати роль і значення ризик-менеджерів в управлінні венчурними інвестиційними проектами.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інноваційна діяльність є одним із визначальних складників науково-технічного прогресу та економічного зростання. Сьогодні економічне змагання за лідерство на світових ринках пов'язується виключно з інноваціями. Більшість економічно розвинених держав будує свою стратегію довготермінового зростання насамперед на основі переходу на інноваційний шлях розвитку.

Одним із найбільш важливих механізмів, що забезпечує інноваційні процеси, ресурсами для їх розвитку служить венчурне інвестування.

Венчурне інвестування – це особлива система вкладення коштів у нові проекти. Його головна і принципова відмінність від традиційного полягає в тому, що необхідні кошти можуть надаватися під перспективну ідею без гарантованого забезпечення наявним майном, заощадженням, або іншими активами підприємця. Єдиною заставою служить спеціально обумовлена частка акцій у вже існуючій або лише створюваній фірмі [1].

У середовищі професійних інвесторів сьогодні відзначається зростання інтересу до венчурних інвестицій. Науковці вбачають у венчурних інвестиціях чи ледве не порятунок від усіх проблем й можливість одержання довгоочікуваного фінансування. Малий високотехнологічний бізнес активно звертається до венчурних фондів, сподіваючись одержати серйозного помічника, здатного дати імпульс інноваційному підприємництву.

В Україні процес формування механізму венчурного фінансування відбувається досить повільно, він не набув системного характеру. До цього часу відсутня низка необхідних організацій та центрів, що мають виступати як важливі елементи даної структури, не сформована мережа, яка б створила передумови для забезпечення функціонування всього життєвого циклу інновацій, не налагоджені інформаційне обслуговування, страхування відповідальної діяльності охорона та захист інтелектуальної власності тощо. Без такої мережі будь-які зусилля в промисловості, спрямовані на розвиток інноваційної діяльності, будуть носити тільки локальний характер [1].

Для нашої держави дуже важливим є активне сприяння розвитку венчурного бізнесу, тому що вигоди, які отримує суспільство від програм підтримки венчурного капіталу, не обмежуються тільки прибутками венчурних інвесторів.

Венчурні інвестиції:

- сприяють освоєнню нових провідних науково-технічних розробок для створення конкурентоспроможних високотехнологічних продуктів і технологій;
- по-друге, створюють нові робочі місця, сприяючи зниженню безробіття та підвищуючи рівень добробуту в суспільстві, що має стратегічне значення для довготермінового зростання національної економіки.

У процесі венчурного інвестування його зацікавлені сторони отримують низку переваг, що зображені на рис. 1 [1, 2].

Рис. 1. Переваги, що отримують зацікавлені сторони при венчурному інвестуванні

Головними чинниками, що сприяють розвитку венчурного бізнесу, є:

- наявність науково-освітньої бази та потужного дослідницького сектору, потужні наукові школи;
- розвиненість фінансових інститутів і ринків страхового та пенсійного секторів; наявність фондового ринку;
- політична і макроекономічна стабільність, стає економічне зростання;
- стабільний попит з боку держави та приватного сектору на наукові дослідження й розробки; наявність вільного капіталу [2].

Сьогодні більшість цих умов в Україні так чи інакше присутні, однак український венчурний бізнес знаходиться лише на стадії початкового розвитку, хоча його формування було започатковано у 1992 р. за переважної участі іноземного капіталу.

Створення системи венчурного інвестування інноваційних процесів покликане вирішувати такі завдання:

- залучення значного обсягу приватного капіталу в науково-технічну сферу, перевищення якого над державними інвестиціями досягає сотень разів;
- формування ефективної системи залучення в господарський обіг інтелектуальної власності та інших результатів інтелектуальної діяльності;

- здійснення модернізації вітчизняної промисловості зі створенням нових виробництв, що базуються на високих технологіях;
- забезпечення умов для раціонального використання основних фондів багатьох підприємств, що втратили конкурентоспроможність;
- мобілізація значного обсягу коштів населення для розвитку науково-технічної сфери;
- зменшення безробіття і вирішення завдяки цьому актуальних соціально-економічних проблем;
- залучення цільових іноземних інвестицій у розвиток технологічної сфери [3].

В Україні тільки народжується повноцінна індустрія венчурного капіталу. Потенційно великі банки можуть відігравати значну роль у венчурному фінансуванні. При даному стані підприємств важливе значення займають ризики, що в майбутньому можуть привести до негативного результату. Існує така сфера діяльності, яка вивчає ризики й управління ними, та називається ризик-менеджмент.

Ризик-менеджмент — це мистецтво управління ризиком в невизначеній господарській ситуації, засноване на прогнозуванні ризику і прийомів його зниження. Існують принципи в ризик-менеджменті, представлені на рис. 2, на основі яких приймаються ризикові рішення і способи вибору варіанта рішення при інвестиційних проєктах.

Рис. 2. Принципи, на основі яких приймаються ризикові рішення

Сфера ризик-менеджменту (управління ризиком) включає близько ста видів ризиків. До найпоширеніших з них відносяться: інвестиційний, кредитний, ринковий, операційний, страховий, правовий, транспортний, біржовий, кадрові невизначеності і ризик втрати ділової репутації.

Послуги ризик-менеджерів затребувані в різних сферах бізнесу, але найбільше в менеджерах з ризиків потребують страхова та інвестиційно-банківська сфери.

На сучасному етапі розвитку країни ризик-менеджер є молодією професією, але вже досить перспективною. Ризик-менеджер відшукує всілякі

ризики в діяльності компаній, а також оцінює ступінь їх небезпеки для компанії і передбачуваний розмір збитку. На основі цієї інформації ризик-менеджер виробляє рекомендації, які повинні допомогти фірмі знизити негативні наслідки ризику [4].

Ризик-менеджер є однією з найбільш необхідних професій у будь-якій компанії, насамперед у венчурних фірмах, в яких рівень ризику одержання негативного результату є максимальним.

Перед тим, як ухвалити будь-яке ризиковане рішення ризик-менеджер повинен:

- визначити максимально можливий обсяг збитку по даному ризику;
- зіставити його з обсягом капіталу, що вкладається;
- зіставити його з усіма власними фінансовими ресурсами;
- визначити, чи не приведе втрата цього капіталу до банкрутства даного підприємства [4].

Враховуючи нестабільність нашої економіки, компаніям, що проводять інвестиційну політику

постійно доводиться стикатися з невизначеністю, а невизначеність – це ризик.

У невеликих фірмах оцінкою ризиків зазвичай займається керівництво, а от великим компаніям часто потрібен професійний погляд, тобто спеціаліст по управлінню ризиками.

У ризик-менеджерів є свої правила, представлені на рис. 3, яких вони дотримуються [5].

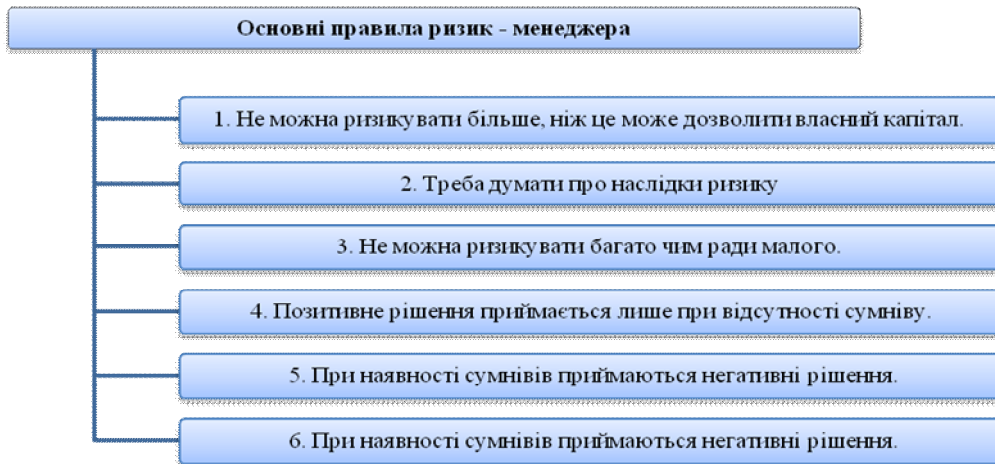

Рис. 3. Основні правила ризик-менеджера

Оскільки ризик-менеджер – професія молода, отримати її можна лише в парі провідних фінансово-економічних вузів. Тому в ризик-менеджери часто йдуть люди з іншим утворенням, зазвичай економічним і технічним. Це обумовлюється тим, що до цієї професії звичайно пред'являються високі вимоги. Ризик-менеджер повинен розбиратися не тільки в управлінні ризиками як такому, а й в економіці (мікро- і макро-), банківській справі, ринку цінних паперів, бухгалтерський облік.

Крім того йому необхідні знання з області права, міжнародних стандартів фінансової звітності, вищої математики та математичного моделювання. Ризик-менеджер повинен бути досвідченим користувачем ПК, мати аналітичні здібності й бути готовим до роботи в досить інтенсивному режимі [5].

Зазвичай одним з вимог до ризик-менеджера стає досвід роботи в суміжних областях: оцінка ризиків корпоративних клієнтів (2 роки і більше) або робота кредитним аналітиком для корпоративних клієнтів (3 роки і більше) [6].

Підприємницька діяльність, венчурні вкладення, ризик – взаємозалежні категорії. Повна гарантія благополучного результату господарського рішення практично відсутня. Задача ризик-менеджерів по управлінню інвестиційними проектами полягає в тому, щоб зробити ризик мінімальним.

На сучасному етапі розвитку країни даній спеціальності приділяють більшої уваги. І з кожним роком попит на цих спеціалістів збільшується. Ця тенденція свідчить про стійкий інтерес до професії ризик-менеджера. Про це говорить і той факт, що, за даними дослідження, зарплата ризик-менеджерів за останній рік зросла на 20%.

Рівень заробітної плати ризик-менеджерів в 2011 році (у Європі):

- керуючий біржовими ризиками – 195000 \$
- ризик-менеджер – 105000 \$
- керуючий операційними ризиками – 175000 \$
- керуючий кредитними ризиками – 180000 \$
- менеджер кредитних ризиків – 95000 \$
- менеджер операційних ризиків – 90000 \$ [6]

Ризик-менеджер – це спеціаліст, який повинен мати не тільки професійні здібності, але й наступні риси та індивідуально-психологічні особливості, які представлені в табл. 1 [5].

В Україні заробітна плата значно менша і необхідність у подібних спеціалістах також нижче ніж у Європі, тому що наша країна знаходиться на стадії розвитку. Але, незалежно від цього жодна галузь не існує без ризиків. Найбільшої популярності в Україні ризик-менеджери здобули в банківській та страховій сфері діяльності. Тому це питання є найбільш актуальним, дана спеціальність тільки народжується і має великий розвиток в майбутньому.

Таблиця 1. Основні риси ризик-менеджера

загальні риси	індивідуально-психологічні особливості
хороші організаторські здібності	зорово-моторну координація
комунікабельність	точність сприйняття навколишнього середовища
гнучкість у конфліктних ситуаціях	оперативна та довготривала пам'ять
вміння відстоювати свою точку зору і переконувати людей, зокрема, замовників	стійкість та концентрація уваги
внутрішню дисципліну, яка є основою зовнішньої	гнучкість аналітичного мислення
здатність швидко шукати, аналізувати та систематизувати інформацію, орієнтуватися в галузі, приймати індивідуальні і групові рішення	вольова регуляція психічних процесів
обізнаність у специфіці сфери діяльності компанії та ринкових ситуацій цієї сфери	

Висновки

На сучасному етапі розвитку нашої країни механізм венчурного фінансування тільки починає формуватися. В Україні народжується повноцінна індустрія венчурного капіталу. Тому венчурні інвестиції вважають ледве не порятунком від усіх проблем. Це є можливість одержання довгоочікуваного фінансування. Але поряд з цим існує великий ризик. І управляти ним може тільки спеціаліст

по управлінню ризиками. Саме тому дана спеціальність є молодіжною і актуальною професією, і роль управління ризиками в інвестуванні набуває більшого значення.

Ризик-менеджер – це престижна і перспективна професія, що в майбутньому стане однією із високооплачуваних та конкурентоспроможних, так як попит на даних спеціалістів збільшиться в багато разів.

Список літератури:

1. Москвін С.О. Венчурні фонди інноваційного розвитку / Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 2(92). – С. 89-95.
2. Лапко О.О. Фактори, що впливають на ринок венчурних інвестицій / Економіка і прогнозування. – 2007. – № 3. – С. 54-63.
3. Кутрань К.В. Венчурне інвестування в умовах фінансової кризи // Економіка та держава : міжнародний науково-практичний журнал. – 2009. – № 9. – С. 14-16.
4. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку [Текст]: Монографія / В.В. Зянько; М-во освіти і науки України, Вінницький нац. технологічний ун-т. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2008. – 397 с.
5. Калінеску Т.В. Управління венчурним фінансуванням підприємств [Текст] : монографія / Т.В. Калінеску, О.М. Антіпов, В.О. Корецька-Гармаш ; Східноукраїнськ. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : [Вид-во СХУ ім. В. Даля], 2009. – 276 с.
6. Ковалишин П.В. Формування та розвиток ринку венчурного інвестування України [Текст] : [монографія] / П.В. Ковалишин. – Миколаїв : [МДАУ], 2009. – 302 с.

Надано до редакції 01.02.2013

Свірідова Світлана Сергіївна / Svitlana S. Sviridova
sviridov_a@mail.ru

Гажева Наталя Миколаївна / Natalia M. Gageva
Natik291291@rambler.ru

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення [Електронний ресурс] / С.С. Свірідова, Н.М. Гажева // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 1 (6). – С. 60-64. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.html>